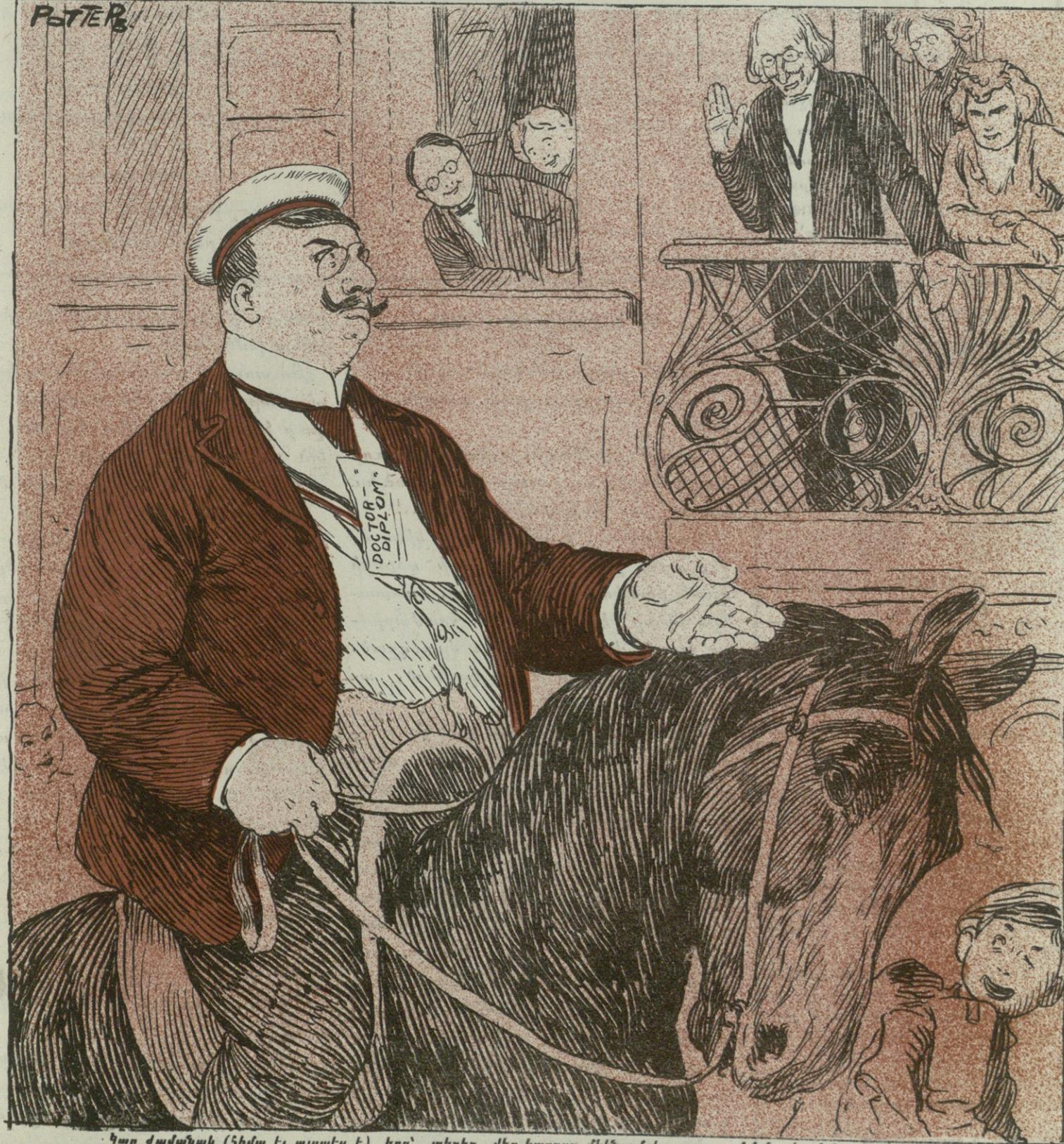

ԿԱՌԱՋԱՀԱՅ

Գի՞ն է 10 կ. Գաւառներում 12 կ. 1911, Շաբաթ, Օգոստոս 27-ին. Թիֆլիս. №35.

ՆԻՔ ՆՐԱՆՑ, ՈՐՈՇՔ ԴԻՎԼՈՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԵՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԸՆ ՄՏՆՈՒՄ

POTTER

Կար ժամանակ (հիմա էլ այսպէս է) երբ՝ տեղից վեր կացողը մեկնում էր արտասահման և մտնում էր զինաւորապէս գերմանական համալսարաններից մինչև Հայ ուսուանողներից շատերը այնչափ շատ էին պարապում, որ համարեա թէ զասախոսութիւններին չէին յաճախում, (լեզուն չգիտեն) բայ «գիպլոմ»-ներ ստանում էին (և տակալին ստանում են): Զար լեզուները առում են, որ հայ ուսանողներ դիպլոմներ ստանում են 500—1000 մարկով—(որպէս օտարերկրացի):

Ա.Կ. Ս. Բ. Խ. ՈՎԱ

Մի անգամ է այդպիսի ուսանող բէկտօրին 1000 մարկ տալով, ստանում է ցանկացած դիպլոմը—այս բանը նոյն իսկ զարմացրել է արարատիա աշխարհի զաւակին և երբ նաև ուսանողը շնորհակալութիւն յայտնելիս բէկտօրին, ուզում էր հեռանալ—բէկտօրն էլ իր հերթին գովում էր հայ ուսանողի ձին—

Անձնանուում է—արդիոք այդ դիպլոմից մըն ու չէր կարիք տայիք միու...

կոսէ, ու կաթղկոսական խնդիրքներն էլ խօ ուփրօ շատ տակն ու վրայ ին արի բերնիդ համը, կոսէ:

—Հա, ասի, իշտահ չունիմ ասի, օրէնը հիմի իրիք չուրս ջէր ձիւ ի՞մ ուսում ասի. ու կէրածն էլ ի՞նչ է ասի. մէ իրիք չուրս շամփուր խորոված բաղրիջնով ու պամիդորով, մէ լաւ արտալա դօշ, զուրգիէլ, խիար թթու դրած ու թազա, պանիր, սոխ, համիմեղէն՝ պիտնա, քոնդար, բէհան, պրասա, խաղող, գեղձ, ձմեռուկ, սեխ ու դութմա. մէ-մէ ջէր էլ մածոն ու վըլաւ. ասի:

—Էտէնց էլ պաի ըլի, կոսէ, չունքի կարաբաղնում գրած է, կոսէ, վուր նվ ասկի համա շատ է փիքը անում, կոսէ, բերնի համը խառնում է ու իշտահն էլ փշանում է, կոսէ:

—Բաս հրաժարիմք վուր ասում իմ ասի. էդ բանը չպաի օտիկի ասի:

—Զէ, կոսէ, ասկի գուրձերի մէշ հրաժարիմքը չէ օտկում, կոսէ:

—Բաս ի՞նչ պաի ըլի ասի, գլխիս չարէս:

—Վախելու բան չկայ, կոսէ, պաիս ամէն Աստու օր գնաս մէյդան՝ Հաւլարի մէկ կամուրջով անցնիս մէկէլ կամուրջով էլի յեղ դառնաս, կոսէ, էս պաիս անի քառսուն օր ու ամէ օր մէ մէ ջէր պաիս աւելցնիս ասմէ, շուր գարդ—մինչկի վրայ քառսուներորդ օրը քառսուն ջէր պաիս պատու դայ, կոսէ, կաթղկոսա...

—Ի՞նչ... ասի, կաթղկոսական խունդիրքը էտի ինչ բան ունէ ասի:

—Վունց թէ ինչ բան: կոսէ, կաթղկոսական խունդիրի մինձ վայը էստի կու վերջացնիս, կոսէ, թէ վուր տեհնիս վուր լաւ լաւ փիքրեր չին դալիս. դիվիր նընդի Քուրը—ջուրը, մէ սհաթում վերջ կուլի, կոսէ:

—Ս. Փարէմ ասի, իստակ վուր խինք փիքը է:

Մաշ:

—Բաս չէ վուր միր տէրտէրները կանան փիքի վրան ման դայ. բան չուինս, էն օրը մէ տէրտէրի ուսստ էկայ—խէլիմ խօսեցինք ասկի ցաւերից:

—Վայ դարդիս՝ թէ կաթղկոս չինք ունենայ, կոսէ, իմ տէնտէրակինս սաղըի, լոտո, թուղթ ու զումար անպակաս ունենամ—այթէ ի՞նչ է ուզում ասկի—վուրս, կոսէ:

Ղուրթ վուր սա էլ պակաս խիլունքը չէ էլէլ:

Իս առուտեհները գողէնքից վիր կինալիս փիքը իմ անում ջէր աչ վուտը դնիմ գիղնին թէ ձախ:

Գանա հառց ասկը իմ դարդը կուրիմանայ:

Թանա հառց ասկը արժանի է էդ սրտացաւութէնի, վուր իսանում թմ, համա ինչ անիմ ախակը խիստ իմ իմ սիրում ու:

Մարթ կայ խոս է սիրում, մարթ կայ մարթ է սիրում, մարթ է սիրում: մարթ էլ կայ վուշինչ չէ սիրում, էն օրը մէ մարթու ուսստ էկայ—իս կոսէ աղով ծմեռուկ շատ իմ սիրում, կոսէ, ան աղ՝ շաքարն չիմ կանայ ուստի, կոսէ, չայում մինչկի աղ չածիմ՝ չիմ կանայ խմի, կոսէ:

Մաշ:

Այ էս թաւուր բանիր էլ է ըլում:

Խալմարալա ամենայն հառց
Գասպար աղա Կալատազով

Մ Օ Ր Ս

Կարօս սըրտով քեզ մօտ կըդայ
Նողիս թռած, թև առած,
Երազումս քեզ կըտեսնեմ
Ու լաց կըլիմ կարօտած...

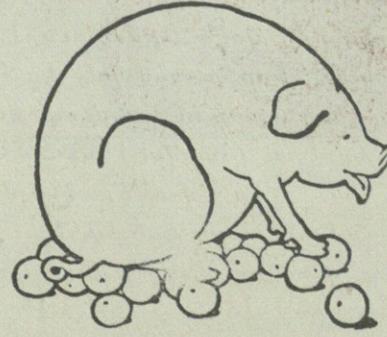
Ես պանդնիստ եմ, դարիք տեղում,
Քեզ կըլիշեմ, մայրէկ չան.—
Վառած սըրտիս խոցոտ խորքում
Քեզ տեղ կըտամ, հողի ջան:

* * *

Կանաչ կարմիր վունջ կապեցի,
Որ իմ սիրած եարին տամ.
Բայց նա անգորտ, ձեռքէս չառաւ
Եւ թողից ինձ՝ բախտս լամ:

Յաւող սըրտիս մի նոր վէրք էլ
Դըրից անխէղճ էն աղջիկ,
Տանջանքների բեռը սըրտիս,
Ես սըգում եմ լուս, մեղմիշի...

Նարգիզ

ԵՄԵՌԵՆՈՅԻ ՖԻԳՈՐ

(2010 ՄԵՍԵՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՐԱՄ)

Առաջին մաս

ՓՈԹՈՐԻԿ ԵՒ ԿԱՅԾԱԿ

Նա գուրս եկաւ պարկ, զրօնելու այն ժամանակ, երբ ամպերը գոռացին և կայծակը սկսեց որոտալ: Նա վաղեց կառքի յետեկց, որպէսզի փոթորկի չհանդիպի: Բայց նրան շանթահարեցին ամառանոցի օրիորդների կայծականման հայեացքները, որոնք նստած էին պատշամբներում, լուս երազանքների մէջ:

Խեղճը յանկարծ մի կողմ վայր ընկաւ:

Անձրէկ կտրեց և «նա» էլ գնաց: Երազող օրիորդը չվախենալով փոթորկից, երկար ժամանակ դիտելով նրան, վերջը շշնչաց:

—Այս պարոնը իմ նախասահմանեալ ամուսինն է, ես նրան տեսել եմ իմ հոգու հայելում:

Երկրորդ մաս

Ս Պ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Մէկ օր, ըստ սովորութեան, ամառանոցի բնակիչը զրօնելիս, պատահեց խանութպանին, որը յայտնեց, թէ ինքը այլիս ապառիկ ոչինչ չի տայ իր խանութից:

Ի՞նչ պէտք էր անել: Վերապառնալ իր բնակարանը—«սովի ըուրզը» չարժէր... Յանկարծ նրա ականջն ընկաւ պատըշգամբից «սպանեց» խօսքը:

Այնտեղ երեք հոգի խօսում էին, ինչ որ կնոջ սպանութեան մասին: Սովեալ պարոնը թախանձագին ձայնով գիմեց նրանց.

—Ինձ էլ վերցրեք ձեզ հետ, պարոններ,

թող չորս հոգի լինենք, ես ձեզ չեմ մատնի:

—Մեծաւ ուրախութեամբ, պատասխանեցին նրանք:

Երրորդ մաս

ԱԻԱԶԱԿՆԵՐԻ ԽՈՒՄԲ

Բանից երեաց, որ այն երեք հոգի—խօսողները աւազակներ են եղած, որոնք նըստացրին մեր հերոսին մեծ սեղանի շուրջը: Յանկարծ պատշգամբ գուրս եկաւ այն գեղեցկուհին, որը իբրև սպանուած էր և որը հրաշուով կենդանութիւն էր ստացիւ:

Դրանք երկուուր փոխանակեցին իրար այրող հայեացըներ:

Օգտեւելով յարմար բոպէից պարոնը շշնչաց:

—Եղեք իմս:

—Օ՛, դուք իմ աղատիչ, շշնչաց օրիորդւ:

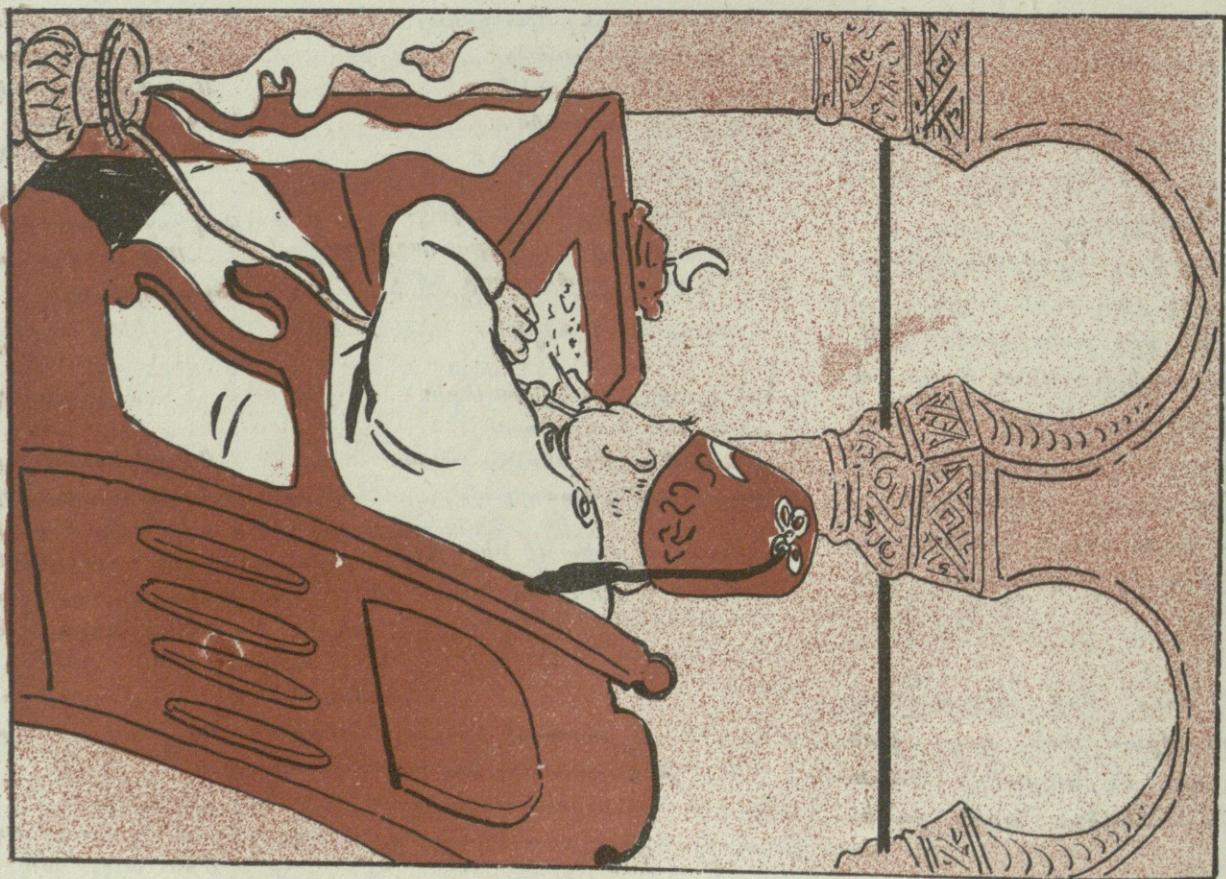
Մինչ այդ, այդ պարոնները օգտեւելով յարմար առիթից ներկայացրին նրա վճարելիք հաշիւը:

Պարզւեց, որ հրաւիրածը պէտք է վճարել 4 ր. 75 կ.: Նա գիմեց տանտիրոջը:

—Խնդրեմ, ինձ փոխ տէք դարձեալ 20

Տրամ առն սի առա լա լա լա
Տրի, լի, լի, լի, լի,
Այս գինով ձեր կիրացը լինի...

— Ներկումն եւ պարհում սիրելի արքանցիններին...
ըիս.. բայց, պէտք է կանչել վեզիրին, ոնդի-
կութիւն հարցնել, արքօք էին կան, մասցի
են սիրելի ալքանացիներու կենացնի...

ր, 25 կ. և ձեզ պարտք կը լինեմ ուղիղ 25 րուրի: Ես հէսց հիմա առաջարկութիւն արի ձեր աղջկան...

Նա, ուրախութիւնից գրկեց անծանօթին և կամացուկ նրա ձեռքը գրեց պահանջած գումարը:

Չորորդ մաս

Ո Ւ Ի Ա Կ Ա Ն

—Դէս հիմա քաղաք պէտք է ուղեռել, ժամանակն է, շնչաց անծանօթը, փողերը գրպանը գնելով, որ վերադառնալով իր բակարանը սկսել էր իրերը դարսել սնդուկներում:

Ամառանացաւորը քնած էր: Ամին կողմ մութ էր, բայց ինչպէս պէտք էր անցնել խանութպանի, ամառանոցի տիրոջ և ուրիշ պարտատէրերի կողմով:

Նրա գլխի մէջ ծագեց մի միտք, նա վերցրեց սաւանը, գցեց իրեն վրայ և աներկիւղ կերպով անցաւ պահապանների մօտով, որոնք «ուրաւկան» բացականչելով այս ու այն կողմ թափւեցին:

Վատանգը անցած էր և Վէպը—այսպէս էին անւանում ամառանոցի հերոսին,—անցյայտացաւ խաւար գիշերի մէջ:

Դաս

ՔԻՉՄԻՇ-ԼՍԲԼԱԲՈՒ

ԿԱՄ

ԾՆՈՂՆԵՐԻ ՄԵՂՔԸ

Արտաշէսն իր ընկերների հետ սովորութիւն ուներ նշանակւած ժամանակից միերկու ժամ առաջ գնալ Շնաշէնի ակումբը: Դիտմամբ թէ պատահմամբ նոյն տեղն էին գալիս և մի քանի մատաղ օրիորդներ գործից փախչելով: Ու այսպէս դաստիա, առջևից էկերը, ետքեց արւացողները շրջում էին, ուշադիր միմիանց շարժումներին:

—Ինչ լաւ քիշմիշ օրիորդներ են, ասաց մի օր Արտաշէսը իր ընկերներին, օրիորդների մասին խօսելով:

—Թէ մենք քիշմիշ ենք դուք էլ լարլարու էք, յետ նայելով վրայ պրծաւ Աշխէնը կարմրած, ջգրած, ձեռքը եռանդագին դէպի արուներն ուղղելով:

Բազգի յիմար խաղով այնպէս պատահեց, որ մի օր Արտէսը Աշխէնի ամուսինը դարձաւ:

Թէպէտ նրանք իրանց առաջին զաւակի անոնը Արմենակ դրին սակայն, թաղը, այնուամենայնիւ հարկաւոր դատաւ Արմենակին մականւանել Քիշմիշ-Լաբլարու...

Սրա որդիները Քիշմիշ-Լաբլարուի որդիներ մականւանեցին...

Այդ անունն անցաւ թոռան թուներին, ծոներին...

Ու այս բոլորը շնորհիւ Արտաշէսի և Աշխէնի չարութիւնն, որ նրանք թոյլ տւին Շնաշէնի ակումբի այգում...

ԳԼՈՒԽԸ

ՀԱԽԱԲՈՒԹԻ ԹԵՏՐՈՒՆ

Կիրակի օրը թէ Զուրալովի և թէ Հաւլարարի թատրոններում ներկայացումներ կային. Ես երկու տեղն էլ ազգասիրաբար մուտքի իրաւունք ունեմ:

«Մուքթա կուրօխն» բորիկ ոտքով վազ տալու հայկական սուրբ և աւանդուկան սովորութիւնը չխախտելու համար, ուզեցի երկուսիցն էլ օգտւել՝ եղբօրս կամ քաշալ Բէզօին ուղարկել Զուրալովի թատրոն, որ չյաջողեց. իսկ ինքս գնացի Հաւլաբարի թատրոն գլխաւորապէս պ. Նոնիկեանին տեսնելու բեմի վրայ, որին լրագրներում, չնայած այս ամառայ շոգերին, սկսեցին անբաստանել այսպէս որ սրբազան Օրմանեանը անբաստանուում է կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակ:

Այդ օրը խաղում էին Սումբատովի «Դաւաճանութիւն» ողբերգ. 5 գործող.

Սուլէյման խանի գերը կատարում էր պ. Նոնիկեան, որ 1-ին գործողութեան մէջ բաւարար էր, իսկ վիշտին գործողութեան ժամանակ նա լաւ տարաւ իր զեքը, մանաւանդ երբ իմանում է Զէյնարի դաւաճանութիւնը:

Սակայն վուլէյման-բէզի ծօծոլա կամիւլական, զանգակի տեղ ժանդուած վեղբօի չըխկոցը և նրա խայտարդէտ ցեց ընկած միրուքի գաւաճանութիւնը Զէյնարի և Օթար-բէզի գաւաճանութիւնից էլ անցաւ Խեղճ Նոնիկեանի ձեռքերն կարծես գումիարաբիկ կամ շրէշ լինէր քսած, հէնց որ ձեռքը տանում էր օծեալ միրուքին, անիբաւը դաստով պոկւում էր և կափ ընկնում:

Ի նկատի ունենալով այդ բոլորը, ես 1. պ. Նոնիկեանին կըդսիմ 4—, 2. տիկ. Նինուէլին—Զէյնար 4 և խաչ, 3. Յ. Բազգասարեանին—Օթարբէզ 4, 4. տիկ. Մանուշարեանին—Գայիխանէ 3— (—ը գնում եմ նրա անբանական ծիծաղի համար), 5. օր. Արշալոյսին—Ռուքայիս 3 և կէս (կէսը ի հաշիւ յանպատրաստից դուրս դալու), 6. պ. Անտանեանին—Անանիա, Շէկօյեանին—կէտէկլ: 6 և կէս (թող իրանք հալալ բաժին անեն), 7. պ. Աղամշանեանին—բէսո 3 և կէս (գինին կոնճելու համար 3 և խաչ, խաղի համար 3 և կէս, իսկ խաչը յօդուտ «որբոց և այրիեաց» Հաւլաբարու), 8. Մնացածներին 2—3, 9. Հանդիսականներին 2 (կարգապահութեան համար), 10. կոնտրօլներին 1 և կէս (լաւ կօնտրօլիւաւարտ անելու համար) 11. Փարեմուզին 2 և կէս (թաղա մօղնի բեցենզիայի համար):

Այս թւանշանները իրաքանչիւր սիրող թող նշանակի իր ցուցատերի մէջ, որպէսպի հինգ անգամ 4 ստացողը փոխադրւի դերասանական աստիճանին այնպէս, ինչպէս որ մկրաստարան Բախչի Իշխանեանին տրեց փիլիսոփայութեան գօքանուի աստիճան:

Փաւեմուզ

ՅԱՐԱՋԻՉՈՒՅՑՈՒԹՅՈՒՆ

Երեկ տեղիս ակումբում դաշա եկող հայ մայրերը ժողով էին գումարել, որ մշակեն, իրենց գործունէութեան ծրագիրն, ասինը՝ ինչպէս աղջիկներին ամսւանցնեն:

Շատ խօսեցին, վիճակին և վերջը եկան այն եղակացութեան որ ոչ մի ելք չկայ, ամեն ինչ արել էին, օրինակ, էլ դեղատներում ներկեր չեն թողել, էլ սափրիչների մօտ մազ, ամեն օր կէս գիշերին անտառներում հրաւերք էին սարքել, ամբողջ սեղոնում մօտ 15—20 նոր գգեստներ են կարել տւել, ոչինչ չէ գուրս եկել, ուստի որոշեցին իմ միջոցով դիմել. ամենայն հայոց գեներութիւնը ամբարտական աղավար կալատուզովին: Հիմա գու Գասպար աղա, գիտենք ամեն հայ-բրիստունեայի դարդն ու ցան զարմանում ես, կըխնդրէի որ մեր խեղճ, բերախտ մայրերի աղերսագին ինչպէս անեն, մը յաջողւի աղջիկներին հէնց այստեղ ամսւանցնեն: Եթէ կարելի է շուտ պատասխանէք, որովհետեւ սեղոնի վերջը գալիս է, մինչև երեան էրթալները վերջացնեն, թէ չէ սիրուն, սիրուն, նախշուն հարուստ տղերքը կըփախչեն, միը աղջիրը չմնան:

Ես էլ իմ խնդրում իմ կողմից, որ նրանց մուրազը տաս քո խորհուրդներով, թէ չէ մեղկ են, մայրերից օրը մէկը ուշաթափւում է, էլ Դարաչիչազում սպիրտ չմնաց, վալերեան, էլ ով է իմանում ինչ դարդուրալ է:

Դեկեմբեր բերախտ մայրերի կողմից Գասպար աղա կալատուզովին:

Փիղօ

Պատափանան:

Իս կնիկ ունիմ թէ չէ կու փսակւէի. այ թէ վուր Աստուծ տայ ու էշմիանսուռը էլի մէ կենդրուսական ժողով մողոնեցին, ու վճիռ աւին թէ հայերը կանան շատ կնանիք ունենալ—իս էսօրէիթ խօսք իմ տալի վուր էդ աղջկերանց հետ կու կոնդենս հէնց հիմիկս եէթ—կուպակւէիմ էն չախը իփ վուր հրամանք կուլի. ու պիլամանը կի հիմի գուղիմ կու աղջկերիմ կու գիշերանցի հէնց չիմ կանայ անի. խօս գիղէս իմ խասաթը—էս էլ լաւ է վուր գարէդւա իմ անում, քու արել գիղէնայ:

Գաս. կալատուզով

№ 96-ԱՒՄ

Յետևն այն ճոխ, ու շիրմայի
Դողում է լոյսը նւազ,
Այնտեղ շարժուն զոյգ սիլետներ,
Նշմարում են հաղիւ հազ.

Ահա նըանք հրեացին,
Աւելացաւ լոյսն էլ ահմ.
Մինը՝ որսկան էլլիչկան է,
Միւսը՝ մի ծեր քահանայ.

Մինը՝ փառած, դէմքը ծալուկ,
Միւսը՝ նազիկ աղունակ,
Մինը՝ որպէս թոշ աւելուկ,
Միւսը՝ վարդի հանգունակ.

Ծերի տկլոր գլուխը հաստ
Էլօն շօյում է, նազում,
Ծերը՝ նէրա շորին, փորին
Պաչ է տալիս ու հազում.

Աշխոյժ իրը ցայգաթիթեռ
Էլօն խնդում է շոգմոգ,
Ծերը՝ լքում—յիշելով հագ
Զահիլութիւնն իր անհոգ.

Եւ էլօն իր մարմինը մեղկ
Նուրբ լողիկում պարփակած,
Կինաց բոյրն է յուշում ծերին,
Որպէս անդրի մի ձուլած.

Շախ ու շուխով նրայ վրայ
Թափ է տալիս մատիկն իր,
Ու շնջում—«Էյ մուրացիկ,
Եկ տօտիկս համբուրիր...»

Ուշ գիշերին իր յանցաւոր
Մէրին տալով վերջակէտ,
Ծերը՝ խոսվ բնութիւնից,
Ուզեց մեկնել այնուհետ.

Կախեց լանջին շլթան... (?) անարգ,
Առաւ շապօն ու շեշտեց—
«Գիշեր բարի...» բայց այդ պահուն
Դուան զանգը ողանջեց.
«Սիրականս է...»—ցնցւեց էլօն,
Ծեղճ ծերուկին սարսրեց,
Ու նրա գիր մարմինը շտապ
Օթոցի տակ թագյրեց:

Եւ մինչ կուղղէր վարսերի մէջ
Դրասանչները ալ ծաղկանց,
Տիսաւ իր գօշ ուսանողին
Դոների մէջ կիսաբաց...

Նըանք այնովէս պուշ ու անուշ
Համբուրուիցին վեհափառ
Այնպէս տենդու ու աղուշիկ
Էլօն ժպաաց տարփավառ...

Հեքը պահած ծերը շւար,
Սարդի փոշոս խոշոշւած
Ոստայններում, անշարժ ու խոնջ
Մնացել էր կուչ եկած.

Եւ էլօի ու շնիկն էլ
Չարաճճին անիրաւ,
Այդ չար ժամփին պոչը տնկած
Եկել հաշում էր վրան.

Մերթ բանում էր նրա շորի
Փիշերիցը, քաշքում,

բուխի է նման և որ կարող է ոչնչացնել
միմիայն գերեզմանը.

Սաշան գեռ համալսարանը չաւարտած,
Իրազում էր ամուսնանալ մի շատ հարուստ
օրիորդի հետ և որ այդ օրիորդը լինէր ան-
պատճառ միակ ժառանգ իր միլիոնատէր
ծնողների: Այս միտքը դառել էր նրա հա-
մար կիանքի գլխաւոր նպատակ:

Սաշան էլ իր քսան տարի բոլորելուց
յետոյ աշխատում էր գտնել այնպիսի փե-
սացու, որ լինի գեղեցիկ, սոսող, ուսում-
նական և իրանից քիչ մեծ, մօտաւորապէս
կեանքը, մեր բախտաւորութիւնը խօսակ-
ցութեան առարկայ է բոլոր ընտանիքնե-
րում...

Այսպէս էր խօսում ջահիկ կին Սաշան իր
սիրելի ամուսին Սաշայի հետ:

— Գիտե՞ս, հոգիս,—պատասխանեց մար-
դը, — բոլոր իմ ծանօթները, որոնք առաջ
հերքում էին ամուսնութիւնը, տեսնելով
մեր այսպիսի սիրաբորբոք կեանքը, վճռել
են անպատճառ պսակւել: Զես հաւատում,
աղնիւ խօսք...

Զրուցում էին այսպէս ամեն օր Սաշան
ու Մաշան, ժպատակով, ծիծաղելով ու գըր-
կախ շնուելով: Երգլում էին Աստծոյ և բո-
լոր սուրբերի անունով միմեանց հաւատաց-
նելու համար, որ իրանց սէրը անշէջ հրա-

Մերթ նստում էր ու վագրութիւն գոյն
Նորից հաջում—խըլքում...

Vive la Femme.—շեշաեց գոշը,
Լիք բաժակը դատարկեց,
Ծերը մի քիչ առաջ սովաց
Ու իր որդուն ճանաչեց.

Վայ անամօթ. վայել է քեզ
Վարձկան կնկան արցելել է,
Այս անպարկեցած... գեթ իմացիր—
Կոչումիցդ պատկառել...

Եւ մինչեւ այսպէս փնթփնթում էր
Յանկարծ խոկաց, խրոխտ հա-
զաց,
Ու լոեցին—շունն ահարեկ,
Էլօն գունատ, գօշն ապշած,

Ու գուրս եկաւ հայրը լալով
Իր արխիվից մոռացւած,
Եւ ինքն իրեն թափ-թափ տալով
Դիմեց որդուն զայրացած.

— Ի՞նչ ես շինում այստեղ, տօ
փուչ...
— Իսկ դու հայր, ի՞նչ ես շինում.
— Ես եկել եմ քա հակեցից...
— Ես էլ քնն եմ որոնում.

— Ես գործ ունիմ... ծխականս է...
Կարող եմ գալ անարգել...
— Մարմնամարդի վարժուհիս է,
Ես էլ գասի եմ եկել.

— Այ դու ուժեց. գուրս կորիր շուա,
Թէ չէ ձեռնոց կընեանմ...

ունենում թիւրիմացութիւն կամ այս ու
այն ձեի անբաւականութիւն:

Կար մի ուրիշ երջանիկ զոյգ էլ, Կօկեա և
Օլեա անունով: Սրանք, էլ նոր էին ամուս-
նացել, իսկ և իսկ առաջինների նման:
Սրանց գաղափարն ու նպատակն էլ, գրու-
թիւնն ու ապրելու ձեն էլ բոլորովին մի
և նոյնն էր: Այս երկու զոյցը իրար հետ
մտերմական յարաբերութեան մէջ լինելուց
զատ, այնքան նման էին միմեանց, նիստ
ու կացով ու սովորութիւններով, որ քա-
ղաքում սրանց անունը զրել էին և երկու
ջուխտ շամայիս:

Երկեկւայ ժամը մէկն էր: Սաշան ու Մա-
շան սովորութեան համեմատ նոր էին ան-
կողնից վեր կացել ու նստած թէջ էին
խմում ու սիրալիր խօսակցում:

— Գիտե՞ս, Մաշան, ընկերներս համոզեցին
ինձ, որ այս գիշեր, թղթախաղը վերջացնե-
լուց յետոյ, «կրուժոկից» ուղղակի գնալ
«Սպիտակ դուքան» քէֆի... մի ամիս է
չինք եղել... իսկ դու մէր կերթաս, հո-
գեակա:

Մաշան յոնքերը կիտեց և շրթունքները
ուղցրեց: Թէյի կիսատ բաժակը գրեց սե-
ղանի վրայ ու շտապով անցաւ միւս սե-
ղանեակը: Սաշան իսկոյն հասկացաւ, որ կինը

Փ Ե Լ Ի Է Տ Ս Օ Ն

Ե Բ Զ Ե Կ Ե Զ Ա Ց Գ Ե Բ

— Հոգուդ մեսնիմ, Սաշա, արդեօք ինչ-
պէս էի դիմանում, երբ դեռ քեզ չէի ճա-
նաչում: Կամ ինչպէս պէտք է դիմանամ,
եթէ, Աստած հեռու պահէ, մի օք ճակա-
տագիրը ինձ քեզանից զրկի: Ամբողջ քա-
ղաքը նախանձում է մեզ: Մեր երջանիկ
կեանքը, մեր բախտաւորութիւնը խօսակ-
ցութեան առարկայ է բոլոր ընտանիքնե-
րում...

Այսպէս էր խօսում ջահիկ կին Սաշան իր
սիրելի ամուսին Սաշայի հետ:

— Գիտե՞ս, հոգիս,—պատասխանեց մար-
դը, — բոլոր իմ ծանօթները, որոնք առաջ
հերքում էին ամուսնութիւնը, տեսնելով
մեր այսպիսի սիրաբորբոք կեանքը, վճռել
են անպատճառ պսակւել: Զես հաւատում,
աղնիւ խօսք...

Զրուցում էին այսպէս ամեն օր Սաշան
ու Մաշան, ժպատակով, ծիծաղելով ու գըր-
կախ շնուելով: Երգլում էին Աստծոյ և բո-
լոր սուրբերի անունով միմեանց հաւատաց-
նելու համար, որ իրանց սէրը անշէջ հրա-

= Պուր կորիր, ծերուկ Դօնէ-յուան
թէ չէ արջի պէս կըխեղդեմ.

« Լուս կաց հայրիկ» — ասաց էլոն
« Իզուր է քո ճիշն ու քէն,
Հիմա երկու յարկ է դառնում —
Մերձութիւնը մեր արդէն»

Եւ ի նշան աշքը թարթեց
Որդին չքւեց. ծերն էլ հեգ,
Թողեց քսակն ու տուն մեկնեց —
Կարդալ Սաղմոս ու Նարեկ:

Նորից յետեն այն շիրմայի
Դողում է լոյսը նատազ,
Նորից այնտեղ զոյգ սիլւսներ,
Նշմարում են հազիւ հազ...

Մարիկ

Զանազան մտքեր

— Իմաստութիւնն ու յիմարութիւնը ունեն մի
ընդհանուր անհատնելի աղբեւր:

— Կինը նման է սիկարի, միայն այն տարբերու-
թեամբ, որ ոչ թէ նրան են ծխում, այլ նա է ծըխ-
ում իր ամուսնին տնից:

— Բախտաւոր մարդուն խորհուրդներ մի տուր և
ոչ էլ գժբախտին յանդիմանութիւններ կարդա, թէ
առաջնեն և թէ երկրորդը միանդամայն աւելորդ են:

— Ուղիղ գիծը ամենակարծ ճանապարհն է, բայց
փորձառու մարդկէ իրենց նպատակներին համուռ
աւելի շուտ՝ ծուռ ճանապարհներով:

— Մարդիկ, իրեն օգաչուներ, որպէսզի բարձ-
րունքներին համուն, պէտք է որ ազատն իրենցից
ծանր բնուները:

— Ռեան էլ պրօյալիկ լինեն փողերը, բայց
այնուամենայի նրանք կարող են ստեղծել կենաքի
պօէզիան:

— Բութ սրախօսութիւնը նման է զալը փողին,
որ չգիտես ում վրայ սաղացնես:

Խիթար իմաստուն

Կ Է Ս Մ Ա Ր Գ Ի Կ

(Ա. Է պի կմաղե)

I

Լիզան երգչուհի էր:

Նէ այնքան էր սիրում երգելը, որքան
ատում էին ուրիշները նրա երգելը և այն-
քան գեղեցիկ էր նէրա կիրք գրգուղ ար-
տաքինը, որքան անտանելի էր ձայնը:

Երգում էր նէ առաւօտից մինչ երեկոյ —
ինչ որ միտն եր գալիս. և արիաներ ու րօ-
մաններ և Սօնա-բաջի ու Հօյ նազանը...
երգում էր անդուլ, անընդհատ, մինչև ան-
գամ լողարանում սապնեած ժամանակ:

Յաճախ երեկոյիններ էր կազմակերպում
ի պատիւ իր ծննդեան 30-ամեակի, նոր
հանած ատամի, նոր գնած շապոյի, նոր
կարած գոմինոյի կամ կիմօնոյի...

Բայց ի՞նչ ո՞ի պատիւ ի՞նչ վլաւ... ուղ-
ղակի ուղում էր ջահել-ջունուլի հետ սիլի-
բիլի անել ու վերջապէս ընարել մի կօմ-
իլֆօ փեսացու, որը ապրեր իր կրունկների
տակ... Այդ հաւաքոյինների ժամանակ երբ
նէ երգում էր իր ջահապան ձայնով, դահ-
լիճ թնգում էր իրիսասարդութեան ծա-
փերից, իսկ նէրա հրապուրիչ գէմքի զոյգ
խնձորների վրայ կարմիրն ու ժպիտն էին
խաղում և մայրը՝ Փէփէլը ու դեր-հայրը
(ոչ տէր-հայրը) Տէր-կիպոսը (խօսք մեր
մէջ մնայ — էս երկու անիրաւ պառաները,
չնայած իրանց ճերմակ մազերին 606-ական-
ներ էին. երկուսն էլ այրի, երկուսն էլ սի-
րահարւած տասնեհին տարեկան գիմ-
նազիստների նման...) հա... մայրն ու Տէր

— Երբ արամադրութիւնդ վատ է, — ասաց
կօլեան կոնսեակ կաթեցնելով իր սուրճի
մէջ, — անհրաժեշտ է զւարձանալ: Իզուր չես
ուղումն գնալ, սրտեղ հրաւիրել են քեզ:

— Կարծում ես լաւ կըլինի:

— Համոզւած եմ:

— Իսկ դու հրտեղ կանցկացնես ժամա-
նակու:

— Ե՞ս..., ես զեռ կերթամ թատրոն,
այնտեղից կրուժու, թուղթ կըխաղամ,
կընթրեմ ու երբ կյոզնեմ կըվերադանամ
տուն: Դու ի հարկէ քնած կըլինես: Զգու-
շութեամբ կըրացեմ սենեակիդ գուռը, գաղ-
տազողի կըմօտենամ քեզ, կըհամբուրեմ
հէնց այսպէս ու կըհեռանամ քնելու:

Կօլեան այս մոնուօքը ասելու ժամանակ
մօտեցաւ կնոջը ու մի ջերմ համբոյր գրոշ-
մեց ճակատին:

— Կաց, ուր ես փախչում, — Ժամանուի ա-
սաց Օլեան ու երկու թևերով փաթաթւե-
լով ամուսնու զղին, համբոյրներով ծածկեց
նրա դէքքը:

— Դէ, որ այդպէս է, տեսնենք ով կըյաղ-
թի, — արտասանեց կօլեան ու գլորելով
կնոջը բազմոցի վրայ, սկսեց այտերից
կծիլ:

— Օլեան ճիչ արձակելով, ասդակներ հաս-
ցրեց ամուսնուն: Վերջապէս վեր կացան

Պիպոսն էլ ուրախութիւնից յիշնթիցն առ
զաղակում էին: — ՃՈՃՈՇՈՒԾՅԵՐ

Մէկը — « Վայ գենացվալոս Փէփօ ա... »

Միւսը — « Կաց կայսերական... կիցէ
Հայաստան... »

Եւ երգչուհին ամենակը չէր էլ կասկածում
որ դղըրդուն ծափերը — տեղում էին սոսկ
իր գեղեցիկ մարմնին և այլ ոչ հաւացին:

Դէ ինչ արած. մարդ չկայ որ մի յիմար
կողմ չունենայ: Իւրաքանչիւր ոք բոնում
է լաւ. թէ վատ մի բանի պոչից և գնաւմ
կատարելութեան համելու գիտաւորու-
թեամբ: Սակայն Լիզան առանց երկար դես
ու գէն ընկնելու կարող էր կատարեալ հա-
մարւել, եթէ մի պակասութիւն չունենար —
Այդ նէրա երգելն էր,

Նէ կարող էր թերևս լաւ ցւելիչք ծա-
խող լինէր նաւակայարաններում... այլ ոչ
երգչուհի, որովհետև նախ նէ միանգամայն
սքանչելի ծոյլ էր ու մաղասոս և ապա
կարգալ-գրել չգիտէր, իսկ եթէ գիտէր այն
էլ շատ քիչ, այնքան — որքան մեր բեմի
սկսնակ դերասան-դերասանուհիները, կամ
պաւառներում 1000 տան վրայ ձեռնագրուող
օրապակաս տէրաւուրուցկաները — դեռ չեմ
խօսում նէրա խիստ թեթևաօլիկութեան
մասին, ոք ժառանգել էր իր փրւած մօրից:

13 և կէս փթանոց մայրը — որը՝ գեր էր
ինչպէս անտէր կաղնուտներն ընկած մի
քոս վարագ և ահագին ինչպէս Յովան
մարգարէին կլանող կետ ձուկը, միշտ հնա-
զանդում էր իր իր կամ իր կամ իր կամ իր
ինչպէս անտէր հայրը (Տէր-կիպոսը (խօսք մեր
մէջ մնայ — էս երկու անիրաւ պառաները,
չնայած իրանց ճերմակ մազերին 606-ական-
ներ էին. երկուսն էլ այրի, երկուսն էլ սի-
րահարւած տասնեհին տարեկան գիմ-
նազիստների նման...) հա... մայրն ու Տէր

Հիմա կըհարցնէք թէ ի՞նչ փողերով...

ծիծաղելով ու իրար մաղեր ու շորեր
կարգի բերեցին:

Կէս գիշերը անց էր: Վէրայի պարտէզ-
ներից մէկում. մի առանձնասենեակում,
Սաշան մի ջահիլ տիկնոջ հետ նատած քէփ
էր անում ու ուրախունում: Նամպանիա
գինին ու զանազան մրգեղին դարսած էր
սեղանի վրայ: Փորձառու սպասաւորը ժա-
մանակին իջեցրել էր պատուհանների վա-
րագոյրները և զուրսը, պատշգամբի վրայ
նստած սպասում էր հնչակի: Նրա համար
այս հիւրերը նոր չէին, նա սրանցից շատ
անգամ էր ստացել խոշոր զբամական ըն-
ծայ:

— Շարունակիր է, — գիմեց Սաշան ծիծա-
ղելով, — վերջը ի՞նչպէս յիմարացըիր պոզա-
ւորից:

— Ինչպէս միշտ: Նա համուկած է, որ և
հիմա ազգականներիս տանը նստած լօսո
և խաղում, հա-հա-հա-հա, — զսպած ծիծաղե-
լով պատասխանեց տիկինը:

— Լսնում ես, հարեան սենեակում նոյն-
պէս բախտաւոր զոյգ կայ:

— Ի՞նչպէս չէ: Երկում է լաւ փորձառու-
թիւն չըւնեն, ուշագրութիւն գարձրու, ինչ
զգութեամբ են ամուսնուն: Վերջապէս վեր կացան

Միւսոյն օրը կօլեան ու Օլեան ճաշից
յետոյ առանձնասենեակում նստած սուրճ
էին խմում:

(Օրբանակում երբ որ հակառակորդները կուռմ էին՝ կիսաօն դրանց քաժանում է իրարուց հետեւալը ասելով)

—Վա՞, ամօթ չէ՞, ներ օխնածներ, հայ մեռոն չի քած ձեր ճակտին, էտ ինչ անլազաթ ու ան...
վայ ձեր մարթ ասողին ի՞նչ ասիմ, վուր գեղինը չիք մտնում...

POTTER.

Ն Հ Է Ր Պ Ա Ր Մ Կ Ա Ս Տ Ա Ն Ի Ն

դիպման առաջին բոպէն, մինչ լալիս էր կիզան— Մէնը դեռ էլ փող էր պահանջում իր խև քմահաճոյքների համար.

Նրանք «չէ», սա «հա»... բանը հասաւ գանակոծութեան և չուստակոծութեան, ուրիշ յետոյ Մէնը փախաւ «Շաբիղուրութ» հիւրանցը իր տունը շինող Տիհա Կվալօ-լո-ի մօտ: Այդ գիշեր իր ստերով մի կերպ գիշերեց այլտեղ, իսկ հետեւել առաւոտը, երբ Տիհա-ն նրա գրպանի ցաւագին դատարկութեան մէջ համոզւեց, դուրս շպըրտեց իր առանձնանենեակից ինչպէս մի փտած սերկել, ու զղայնացած հեկեկաց—

—Spectre iefernal...!

Ծոծրակը քորելով, Մէնը վերստին տուն դարձաւ: Փէփէլը գնաց Տէր-Պիպոսի մօտ բողոքելու...

Խիստ տաղտկալի էր:

Կիզան լուր ու մունջ ամբողջ օրը խոռով մնաց Մէնի հետ և միայն ուշ գիշերը՝ քաղցըր համբոյր ու յանցանքների ժամին հաշտեց իր նենդ սիրահարի հետ, և աւշային տենդից ինքն իրան շուրթերը կըրծելով ասաց—

—Փիս, համ դիփ կերար, համէլ... համէլ...

V

Քոսա-Արտէմի փողերից մի ծակ կոպէկ անգամ չմնաց իրեւ տխուր յիշատակ վաղեմի փառք ու փայլի, խինդ ու խեռա-թեան.. .

Անտէր փողերը վերջացան:

Շատ չանցած, Փէփէլը՝ գնաց Խոչիվանք հանգստանալու և շատ լաւ արաւ, որովհետեւ մի անգամ ընդմիշտ ազատւեց իր ինտիմ ցաւից: Մէնաշէնը՝ ընկաւ աւտոմօրիլի տակ ու ի հարկէ յետեկից իր մեծ մամիկին, երևի չուզելով ապագայում ուժեղագույն հոգած հատական ականջը խաչանիշ օգով զարդարել: Մէնը՝ մեկնեց Վիրօրդ իր կեանքի վերջակէտը գտնելու և լրագիրներում ինքնասպանների քրօնիկայի մէջ տեղ զրաւելու, որովհետաւ էլ չէր կարողանում Փէփէլի և կիզայի նման յիմարներ ճանկել ու սատակում էր քաղցից ու վշտից:

Իսկ կիզան տակաւին երգելով իր արիաներն ու րօմանաները, Սօնա բաջին ու Հօյ նազանլը, ընկաւ հոգեկան հիւանդների ապաստարանը կերակրելով—

—Պիմ, պօմ, պօմ, պօմ...»

Իրը թէ դաշնակ է նւագում:

Միհայն պորտարոյց Տէր-Պիպոսի գլուխը սաղ մնաց, որ յաջող քէփի չաղ ժամերին յիշելով իր Փէփօյին, ասում էր.

—Դա ինքը անդէր, ախչեկը անդէր, փէսէն ու թոռը անդէր... փուղերն էլ անդէր, հալլաթ վուր վերջը էտէնց կլէր... Հայ տատա տատա... թէ մէ ասկականութին կլէր մեր մէշը, իս գիդէր թէ վունց կու քարոզէի նրանց ու դուզ ճամփի կու կաղնացնէի...

Համա... անդէր փուղերը վուր կեր, վուշնչ չէր ըլի... մայինց, օղօրմի իրանց...

Մարիկ

ՏՈՒՐ Ի Ս Տ

Արագենթաց դասացքը ինձ տանում էր դէպի հարաւային Արևատան:

Ես անցել էի տրդէն ճանապարհիս կէսը, մտածում էի, որ անմտութին է առիթից չօգտիւ: Իմ ուշագրութիւնը գրաւեց մի մի գեղեցիկ շիկաներ օրիորդ: Ես կամցուկ ըշնչացից:

—Տիրուհի, ինչպիսի շքեղ տեսարաններ են փուած այս տեղերում:

Լութիւն:

—Ներեցէք, գուցէ ձեզ տհաճ է իմ խօսակցութիւնը: Միջանկեալ կերպով կոնդուկտորը ինձ հասկացրեց, որ օրիորդը հայրէն չէ խօսում:

Ոչ մի պատասխան:

Եա միայն ծիծաղեց: Ծածուկ նայում էր նա մերթ ինձ մերթ պատուհանին: Մտաւ կոնդուկտորը և խանգարեց մեր լուր խօսակցութիւնը: Միջանկեալ կերպով կոնդուկտորը ինձ հասկացրեց, որ օրիորդը հայրէն չէ խօսում:

Ես գերախտաբար լաւ չգիտէի օտար լեզուներ:

Բաղդն շատ յաջող ելք ունեցաւ, մենք պատահաբար միենոյն հիւրանցը իջանք, մեր սենեակները իրար կից էին:

Բուֆետում նախաճաշելուց յետոյ, երբ ես վերագարաց իմ համարը, պատահաբար ինձ գտայ շիկաներ օրիորդի սենեակում: Նա կիսահան պառկած էր մահճակալի վըրայ, իմ երևան գալը նրան օտարօտի չըթաց:

Ես ընկայ նրա ոտքերը և սկսեցի խօսել իմ բոլոր գիտած լեզուներով:

—Ես ձեզ սիրում եմ, իմ հրեշտակս, ես պատրաստ եմ ամեն...

—Լաւ, շնչաց օրիորդը, եթէ այդպէս է, փոխ տէք ինձ 500 բուրլի, ես ճանապարհածախք չունեմ:

Ինչքան մարդ անփորձ պիտի լինի, որ կարծի, թէ այդպիսի ժամանակ տղամարդու և այն էլ երիտասարդի գրաւանում կարող է փող լինել:

—Դէ, ինչ էք անում, վճարեցէք:

—Ինձ մօտ այդքան փող չկայ, աստցի ես:

—Ի՞նչ, զուք փող չունէք և համարձակում էք սիրել:

Օրիորդը հիմա միանդամայն կանոնաւոր ուստիրէնով սկսեց խօսել, նրա ձեռքից վայր ընկայ և այդպիսի դրութեան մէջ ես երկար մնացի:

Եւ նա ուղղեց իմ վերայ ատրամակալը: Ինձ մնում էր միայն նրա իրանը գրկել պատշաճաւելու համար:

... Ես վայր ընկայ և այդպիսի դրութեան մէջ ես երկար մնացի:

—Բայդ մէր է օտարօտին, շնչացի ես ուշցի գալով:

—Ես արդէն մենակ է և ձեր անունով մի տոմս է թողել:

Ես նայեցի այդ «տոմսը» և կարգացի նայերէն միայն երկու տող «չին վրիժառու»:

Հոգիդ կլընանեմ— եթէ ուրիշ անզամ էլ կանաց նետ անփող ես պատահել:

Այդ օրւանից ես այլքը ոչոքի հնայում մէկ շատ էլ գեղեցիկներ լինեն, ես այլքը մինչու մասին դրանց պատճառով, չեմ բացատրում: Ես վախում իմ և ատրաճանակից և մանաւանդ երկարողից:

«Հոգիդ կլընանեմ եթէ անփող... Ախ այ անփող...»

Այս

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈՐՍԻԿԻ Յ յունիսի 19—20-ին

ՄԻ ԶԵՌԱԳԻՒՐ ԲՐՈՇԻՒՐ

Մ Ա Ր Ե Կ

«ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱԹ ԼԻԱՆ»

Գտնաղին խնդրում են թողնել «Խաթարաւա»-ի խմրագրատանը, գոհացուցիչ վարձարութեամբ: 10—6

ՄԱԳАЗԻՆ ԿՈՄՊՈԶИЦԻЯ

Տիֆլոս, Պուշկինու պասաժ № 8
գրոմաճանակած

«ԷԿՈՆՈՄԻԱ

շվեդսկայ կոմպոզիցիոն բ්ලේ

Նոսится не мене
двухъ лѣтъ

Постоянныи большой выборъ свѣ-
жаго товара

ВОРОТНИКОВЪ,
МАНИШЕКЪ И
МАНЖЕТЬ

По фабричнымъ
цѣнамъ

Передѣлка въ лю-
бой фасонъ
бесплатно

Продаются портняжные принадле-
жности, какъ то пуговицы, подклад-
ки, мѣль и впрочѣ.

ИНѢЕТТЯ ТУТЪ-ЖЕ ГАЛАНТЕ-
РЕЙНЫЙ ОТДѢЛЪ

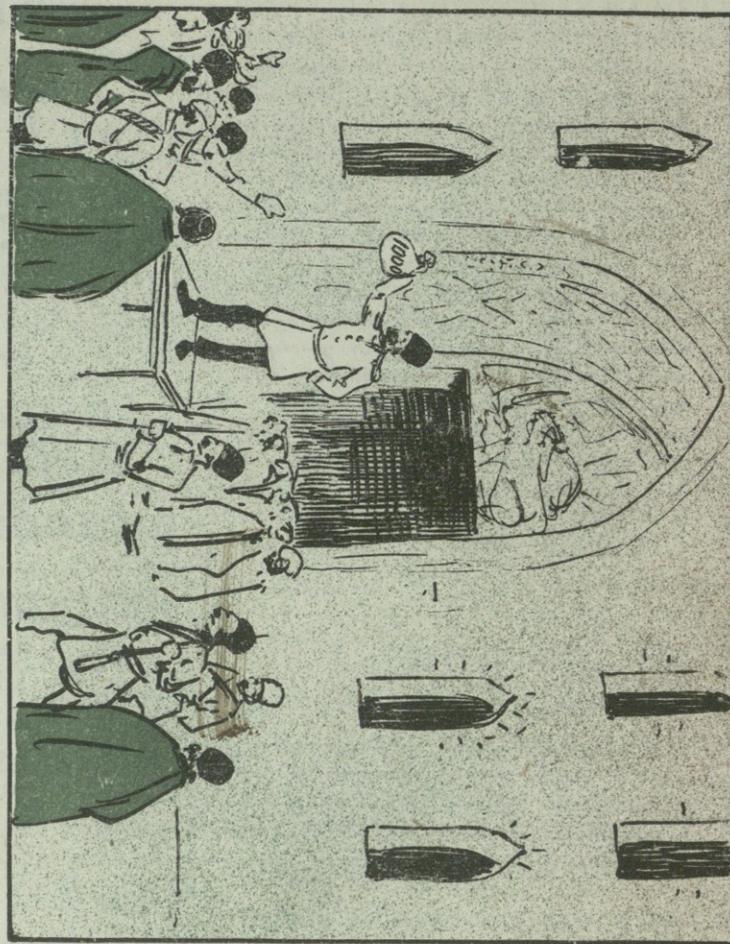
Остерегайтесь поддѣлокъ и подра-
жаній

Просимъ обратиться только Пуш-
кинскій пассажъ № 8.

15—1 (օ. մ.) М. А. КАЛТАКАՅԻ

Եր զինաւոր կ դ պ ե լ ա ւ ու ...

Մ Ա Հ Ա Փ Ա Լ Ո Ւ . -

Մահմէկ Ավիշ բանակը . -
Մէջնասկանների գլխները հարիւր հաջարական բութի . ո կ բերի կ բառամ ,